

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom

og

forslag til lov om ændringer i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

Valgt blev: *Aage Knudsen, Gerholm, Horn, Egon Jensen, Kai Jensen, Carl Nielsen, K. Axel Nielsen, Wingsøe, Aage Fogh, Helga Pedersen, Holmberg, Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Hagen Hagensen, Vestergaard Poulsen, Thestrup og Arne Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhversskattens ophævelse).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 45) findes i tidenden sp. 2444).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhversskattens afløsning i visse kommuner m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 46) findes i tidenden sp. 2445).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhversskattens ophævelse)
vedtoges enstemmigt med 137 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændring af lov om erhversskattens afløsning i visse kommuner m. v.
vedtoges enstemmigt med 81 stemmer; 57 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 53) findes i tidenden sp. 2505).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 136 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 63) findes i tidenden sp. 1810, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 201).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Bladt: Udvalget har i 3 møder behandlet lovforslaget om udlån til arbejderboliger

[Bladt.]

på landet og herunder haft et samråd med landbrugsministeren. Der er stillet skriftlige spørgsmål vedrørende lovens administration, særlig hvad angår placeringen af arbejderboliger i områder, hvor der er en byudviklingsplan. Endvidere har udvalget modtaget en skriftlig redegørelse for antallet af bevilgede lån gennem de sidste 4 finansår. Denne redegørelse viser, at der i 1960-61 blev bevilget 667 lån efter lovens kapitel IV, medens det tilsvarende tal for 1963-64 var 526, altså en nedgang på 141. I betragtning af, at der stadig er et stort lånebehov, må man beklage denne udvikling.

Venstres og det konservative folkepartis medlemmer i udvalget har stillet forskellige ændringsforslag, som går ud på, at byggelånet nedsættes fra 38.000 kr. til 28.000 kr., og at der indsættes et 4½ pct. kreditforeningslån på 10.000 kr. som en førsteprioritet. Det foreslås endvidere, at byggelånet kan forhøjes med et beløb svarende til det, som kreditforeningslånets provenu formindskes med ved kurstabet. Det drejer sig om små 3.000 kr. sammen med omkostningerne. Lignende ændringsforslag er jo gentagne gange stillet i de senere år fra konservativ side. Da sådanne ændringsforslag sidste år var til behandling, gav det ærede medlem hr. Niels Eriksen udtryk for, at partiet venstre havde sympati for de konservatives ændringsforslag, men måtte erkende, at efter de beregninger, der forelå, ville de forøgede udgifter blive for høje, hvorfor venstre ikke kunne medvirke til at gennemføre de stillede ændringsforslag. Men nu har venstre fået en anden opfattelse og er medforslagsstiller til de konservatives ændringsforslag.

Jeg kan sige, at mit parti og udvalgsflertallet ikke har ændret opfattelse. Vi mener stadig, at det foreslåede vil medføre en urimelig forhøjelse af de årlige ydelser. Den årlige merudgift for et normalt lån bliver 300 kr., og i adskillige tilfælde bliver det endnu mere. Hvor der er ydet forhøjede byggelån og jordkøbslån for hele lånets løbetid, som er 60 år, bliver det en forøget udgift på i alt ca. 18.000 kr.

I øvrigt vil den foreslåede finansieringsform være et brud på principperne for dette byggeri og i realiteten betyde en begyndende

afvikling af denne udlånslov, som hidtil har virket på tilfredsstillende måde for alle.

Jeg må derfor anbefale det høje ting at stemme imod samtlige stillede ændringsforslag, og jeg indstiller lovforslaget til vedtagelse i den form, hvori det er fremsat.

Niels Eriksen: Venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget har stillet et ændringsforslag, der går ud på, at der skal optages et 10.000 kr. stort kreditforeningslån som førsteprioritet i de fremtidige arbejderboliger på landet. For os har det altid været spørgsmålet, om at få privat finansiering ind i disse boliger.

Når vi, som det ærede medlem hr. Bladt sagde, i fjor ikke gik så stærkt ind for det, var det ganske rigtigt, fordi vi mente, det var for stor en belastning for dem, der skulle have disse boliger. Det ærede medlem må imidlertid være klar over, at der siden da er sket en betydelig ændring i kursniveauet, som bevirker, at ydelserne ved optagelse af et sådant lån i dag bliver mindre, end de ville have været i fjor. Samtidig er indtjeningen vel også blevet bedre ude omkring, end den var tidligere.

Landbrugsministeren har nedsat udlånsbeløbet med 3 mill. kr. og begrundet det med, at statens samlede finansielle situation gør det nødvendigt at vise tilbageholdenhed. Når byggeomkostningerne samtidig er steget, vil det imidlertid betyde, at der nu kan bygges langt færre boliger end tidligere, og det er ikke det, vi egentlig er tilhængere af. Den af os foreslåede ændring ville bevirke, at der kunne bygges i hvert fald 100 boliger mere end efter regeringens forslag. Hvor stor vil så denne merydelse blive for den enkelte låntager? Ja, den vil blive omkring 25 kr. om måneden. Skulle det være afskrækkende for dem, der gerne vil have eget hus at bo i?

Vi mener, vi tjener denne befolkningsgruppe langt bedre med vort forslag, end regeringen gør det med sit. Vi får en sundere finansieringsform, og vi får flere boliger. Derfor vil jeg anbefale, at man stemmer for de ændringsforslag, vi har stillet.

Peder Jakobsen: Som medforslagsstiller fra det konservative folkeparti vil jeg gerne

[Peder Jakobsen.]

anbefale de stillede ændringsforslag. Grunden til, at vi har stillet disse ændringsforslag, har vi jo i den højtærede landbrugsministers bemærkninger til lovforslaget, hvori der siges, at statens finansielle situation er så stram, at det samlede rådighedsbeløb må nedskæres med 3 mill. kr. Dette må vi selvfølgelig tage til efterretning. Men den højtærede landbrugsminister sagde ved første behandling, at der i år ligger 735 ansøgninger om landarbejderboliger bygget for egen regning, men kun økonomiske muligheder for opførelse af ca. 500. Det vil altså sige, at der ligger over 200 ansøgninger, som ikke kan imødekommes, og det er her, vi vil hjælpe den højtærede landbrugsminister til flere bevillinger for de samme penge, derved at lånsøgeren skal tage et førsteprioritetslån i kreditforeningen på 10.000 kr. Man sparer staten for godt 7.000 kr. pr. bolig, da kursen på 4½ pct.s obligationer i dag ligger omkring 80, og gangen man beløbet med de 500 boliger, der er bevilling til, ja, så bliver det ca. 3½ mill. kr., som kan bruges til at bygge næsten 100 flere boliger for. Det er en reel stigning på i alt fald mindst 18 pct. i antallet af landarbejderboliger.

Jeg skal ærligt indrømme, at denne fremgangsmåde gør det lidt dyrere for lånsøgeren, men det er nu ikke så voldsomt, som det ærede medlem hr. Bladt gør det til, når han påstår, at det er en helt urimelig ydelse. Den danske landarbejder er ikke underbetalt, og det skal han selvfølgelig heller ikke være. Vi må også tage i betragtning, hvad det er værd at eje eget hus på landet i forhold til at eje hus i byen eller bo til leje, hvor alt skal købes i butikkerne. Når det ærede medlem hr. Bladt siger, at det er en urimelig ydelse, tænker det ærede medlem da slet ikke på de mennesker, som bliver skubbet ud og ingen bevilling får? Hvor skal de gå hen? Skal de bygge bolig for egen regning, bliver det til helt, helt andre priser, eller også bliver de sendt ind til byen at søge andre arbejdspladser, og dér får de vel heller ingen bolig til den pris, som vi med vore ændringsforslag tilbyder landarbejderne.

Jeg forstår ikke, at regeringen og dens partier ikke vil medvirke til gennemførelsen af disse ændringsforslag, der vil skaffe bety-

delig flere boliger for de samme penge. Jeg tror jeg kender den højtærede landbrugsminister så godt, at jeg kan sige, at det er med bedrøvelse, ministeren giver afslag på disse over 200 ansøgninger om egen bolig. Vi viser med vore ændringsforslag vej frem til betydeligt flere boliger for de samme penge og en ringe merudgift for lånsøgeren. Jeg vil gerne tilføje, at den af os foreslåede ordning med kreditforeningslån i førsteprioritet selvfølgelig også skal gælde den gruppe, der bygger efter kap. VI.

Jeg anbefaler ændringsforslagene til vedtagelse.

Axel Sørensen: Jeg skal gøre nogle bemærkninger om de ændringsforslag, som er stillet af partierne venstre og de konservative. Disse ændringsforslag går bl. a. ud på at ændre prioriteringen af nyopførte landarbejderboliger. Før var det staten alene, der var prioritethaver; fremtidig foreslår man at indskyde et kreditforeningslån med pålydende 10.000 kr. til 4½ pct. mellem jordrenten og det byggelån, som staten yder. Da optagelsen af et sådant kreditforeningslån til 4½ pct. vil give et kurstab, betyder det en fordyrelse vel på mellem 2.000 og 3.000 kr., hvilket beløb man må forhøje kreditforeningslånet med, ellers vil bygherren, arbejderren, jo mangle det beløb til at betale sine håndværkerudgifter med. Det vil altså betyde en øget økonomisk byrde for sådanne indehavere af arbejderboliger, og det kan være tyngende for dem, der skal bygge i 1964, pludselig at skulle stilles over for en sådan forhøjelse af lånene. Det vil samtidig medføre øget besvær ved ejerskifte, idet der nu bliver en panthaver mere, der skal høres, for at man kan få tilladelse til overdragelse af en arbejderbolig.

Venstre og de konservative har så tit her i tinget fremsat krav om en forenkling og decentralisering af mange opgaver. For mig at se er disse ændringsforslag udtryk for det modsatte. Tiden er også fremskreden, og mange, der skal opføre en arbejderbolig i 1964, venter på udlånslovens vedtagelse, for at de kan disponere vedrørende det forestående byggeri. Dette gælder ikke mindst med hensyn til at afslutte kontrakt med håndværkerne.

Vi må imidlertid erkende, at de arbejderboliger, der nu opføres ud over landet, er

[Axel Sørensen.]

smukke, men også forholdsvis billige, og det kan næppe undgå at præge priserne for det øvrige boligbyggeri i nedadgående retning.

På baggrund af det, jeg har anført, kan vi fra det radikale venstre ikke stemme for ændringsforslagene, men vil stemme imod.

Storgaard: På socialistisk folkepartis vegne vil jeg gerne takke den højtærede landbrugsminister for forslaget til lov om udlån til arbejderboliger på landet. Vi vil gerne medvirke til, at dette lovforslag bliver vedtaget. Vi må stemme imod venstres og de konservatives ændringsforslag.

Må jeg tillade mig at fremkomme med et par bemærkninger angående ændringsforslagene. Først i dag fik jeg i nogen grad en fornuftig forklaring på, hvorfor de konservative hvert år stiller ændringsforslag om, at landarbejdere, der bygger egen bolig, skal tvinges til at tage et førstprioritetslån i kreditforeningen. Vi ved, som det er oplyst af den højtærede minister, at optagelsen af et sådant 4½ pct.s kreditforeningslån vil medføre et tab på 23 pct., og de konservative ved, hvad den højtærede minister også har oplyst, at kurstab og omkostninger bliver 2.975 kr. Man kan vel ikke fortænke landarbejderne i, at de vil gøre forsøg på at få disse merudgifter, de således ville blive bebyrdet med, betalt gennem højere løn hos den bondemand, som de arbejder for. Det kan vel ikke være de konservatives mening, at det ikke skulle være rimeligt, at de i så tilfælde forsøgte at få deres udgifter godtgjort gennem højere løn. Det vil jeg da håbe de konservative må forstå.

Selvfølgelig ved vi alle, hvem der politisk set er repræsentanter for monopolkapitalismen, men at venstre kan gå med i den konservative karrusel er mig ufatteligt, for jeg tvivler i høj grad på, at venstre i den kommende valgkamp tør give udtryk for over for Danmarks bønder, at man ønsker, at de skal betale så høj en rente som muligt og have så dårlige lån som muligt. Jeg må desværre forsikre det høje ting om, at når man taler med nybegyndere, der har købt ejendom, får man at vide, at de, når de har fået lån i kreditforeningen, bagefter må i banken og låne penge til dækning af det kurstab, de har haft, fordi de skal bruge hele summen. Men jeg er tilbøjelig til at tro,

at det drejer sig om venstres modstand mod arbejderne som helhed, og derfor vil jeg slutte med endnu en gang at sige, at vi er nødsaget til at stemme imod de ændringsforslag, der er stillet af venstre og de konservative.

Grøndahl: De ændringsforslag, der er stillet af de konservative og venstre, kan vi tiltræde.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg takker udvalget for dets arbejde, og jeg vil gerne takke de partier, der har givet tilslutning til lovforslaget i den form, hvori det er fremsat. Jeg beklager, at der ikke er opnået enighed om at gennemføre lovforslaget således, og jeg beklager for så vidt også, at jeg ikke kan tiltræde de ændringsforslag, der er stillet. Min begrundelse er den, at for det første vil de foreslåede ændringer forhøje boligudgiften for dem, der skal bo i arbejderboligerne, og for det andet vil ordningen give lidt øget administration, og det er spørgsmålet, om man skal stable den på benene og fremkalde de virkninger for en så forholdsvis beskedent privat finansiering gennem pengeinstitutterne.

Må jeg i øvrigt over for de bemærkninger, der er fremført af de ærede medlemmer hr. Niels Eriksen og hr. Peder Jakobsen, sige, at for mig lød de ikke helt overbevisende. Det var, ligesom det lå i tonefaldet, at nu var det dem, der varetog denne kategoris interesser, og at det var mærkeligt, at regeringen ikke ville være med til det. Må jeg sige, at de 500, som efter lovforslaget kan få lån på de betingelser, der er indeholdt i lovforslaget, vil vistnok få vanskeligt ved at erkende, at det er i deres interesse med fordyrede lån og lidt mere besværlige lån. Det sidste er ikke det afgørende, men det er det første.

Til det ærede medlem hr. Peder Jakobsen, der sagde, at han kendte mig så godt, at han vidste, det var med bedrøvelse, jeg ville afslå de ansøgninger, der ikke kunne komme i betragtning, vil jeg gerne sige, at hans kendskab til mig er rigtigt; det er også mangeårigt. Men jeg vil dog sige, at det ærede medlem halverer jo kun bedrøvelsen; tilbage bliver stadig en del ansøgere, der ikke af indeværende års bevilling kan få bevilget lån til nye boliger, og som er hen-

[Landbrugsministeren.]

vist til at vente. Det er jo det, der sker; det er snarere en udsættelse end et afslag. De må så komme i betragtning til næste år.

Jeg kan ikke anbefale tinget at stemme for de ændringsforslag, der er stillet.

Bladt: Det ærede medlem hr. Peder Jakobsen stillede et spørgsmål, som jeg gerne vil svare på. Jeg er naturligvis interesseret i, at der bygges så mange arbejderboliger som muligt, men efterhånden som lånene stiger hvert år, stiger udgifterne automatisk også hvert år. Når der så skulle gennemføres en yderligere stigning i udgifterne, som tilfældet ville være efter de foreliggende ændringsforslag, er det min opfattelse, at nogen ville blive udskudt, nemlig dem, der er allerdårligst stillet, familierne med mange børn, og det kan i hvert fald ikke være hensigten med denne lovgivning.

Niels Eriksen: Jeg synes, den højtærede landbrugsminister skulle have sparet sig sine bemærkninger om vort tonefald. Vi har stemt for denne lov og har medvirket til at få denne lovgivning fremmet i sin tid, men det er vor opgave og vor pligt at prøve at forbedre loven, og det er det, vi har forsøgt at gøre ved disse ændringsforslag. At den højtærede landbrugsminister fremsætter sine lovforslag så sent, at der ikke bliver tid til en ordentlig udvalgsbehandling, kan da ikke være vor skyld.

Jeg vil gerne have bekræftet endnu en gang af den højtærede landbrugsminister, om de 25 kr. pr. måned, som efter vore ændringsforslag bliver merudgiften i forhold til landbrugsministerens forslag, er noget, som er absolut afgørende.

Så sagde ministeren, at det ville være afgørende eller meget betydningsfuldt for de 500 ansøgere, som fik en bolig; men hvad med de 200, som ikke får nogen? Hvordan vil den højtærede landbrugsminister drage det skel, når der bliver færre og færre, der får mulighed for at få lån?

Nej, jeg tror nok, det er os, der i denne forbindelse uanset tonefald varetager denne befolkningsgruppes interesser bedst, i hvert fald hvad angår dette lovforslag.

Peder Jakobsen: Når man bebrejder venstre og de konservative, at vore æn-

dringsforslag giver en højere boligudgift for den arbejder, der får bygget, så vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Bladt: det står jo i den høje regerings magt at føre en samlet økonomisk politik, så kurstabet ikke bliver så grelt, som det er i dag.

Landbrugsministeren (Skytte): Min beklagelse over tonen gik udelukkende på, at de to ordførere for venstre og de konservative ligesom tog en slags patent på at være de bedste beskyttere, hvad denne lovgivning angår. Ærlig talt, jeg har ikke på noget tidspunkt kunnet anerkende, at dette er rigtigt, og det kan jeg stadig ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes med 90 stemmer mod 55.

Ændringsforslag nr. 2 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3
forkastedes med 90 stemmer mod 55.

Ændringsforslag nr. 4 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 3.

§§ 3-6
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om et finansieringsinstitut for landbrug m. v.

(Lovforslaget (nr. 83) findes i tillæg A. sp. 937, fremsættelsen i tidenden sp. 2461).

Lovforslaget sattes til forhandling.